

Innsatspersonell – Internasjonale operasjoner

Kompetansebygging – kurs til landets kommuner

Belinda Ekornås, spesialrådgiver RVTS Øst

Forsvarssjef for en dag:

Hvis du var forsvarssjef hva ville du gjort for barn av veteraner:

- «Sørget for mer kunnskap blant ansatte i skolen..»
- «En app til barn slik at de kunne stilt spørsmål og snakket sammen..»
- «Organisert egne samtalegrupper for barn av veteraner..»

Min tur ut: Ungdomscamp med aktiviteter og nettverksbygging

Status regionale fagnettverk

- RVTS Øst har utviklet kompetansemoduler i samarbeid med Forsvaret og fagnettverkene som ledes av RVTS i Sør, Vest, Midt og Nord
- 5 nasjonale kompetansemoduler er pilotert og skal lanseres:
  - Veterankontakt
  - Beslutningstakere i kommunen
  - Fastlege
  - Helsepersonell
  - Ansatte i skole og barnehage
- RVTS Vest: Likemannstøttekurs, fagdag om veteranfamilier og veterankontakt kurs - Bergen og Stavanger
- RVTS Sør: Kompetanseløft familievernkontor, veterankontakt kurs
- RVTS Midt: DPS-undervisning med veteran, veterankontakt kurs
- RVTS Nord: Samtalegruppe veteranbarn og fagdager til kommuner

Tilskudds- brev 2019

Tiltak 14

Kommunale eller interkommunale handlingsplaner

Kommuner med et antall innbyggere som har vært i internasjonal tjeneste for Norge, oppfordres til å utarbeid kommunale eller interkommunale handlingsplaner. Sentrale elementer i de kommunale planene bør være kompetanseheving, beskrivelse av forpliktende samarbeid mellom relevante aktører, og ivaretagelse av målgrupper som har behov for ulike tilbud.

«RVTS har en sentral rolle i arbeidet med å styrke kompetansen om veteraner på kommunalt nivå»

«Utvikling av standardiserte kurs, kursmateriell og korte kursmoduler som kan tilpasses lokale behov bør videreføres»

Hva gjør at DU føler deg sett – eller ikke?

- Når lærere og andre forstår hva jeg går gjennom spør hvordan JEG har det
- Godt når noen ser MEG, viser interesse og lytter
- Å få delta på «Min tur ut» på Bæreia..

- Vennene mine bryr seg liksom ikke, forstår ikke hva jeg prater om..
- Har sluttet å fortelle at mamma/pappa jobber i Forsvaret

Tilpasning i skole og barnehage

BARN AV VETERANER

psykososialberedskap.no

Kursinnhold:

- Hva kjennetegner barn i veteranfamilier
- Hva kan være utfordringer for barna
- Hvilke tilpasninger og tiltak kan støtte barnas læring og mestring

- Hvis du var forsvarssjef hva ville du gjort for barn av veteraner?

Sørget for mer kunnskap blant ansatte i skolen..

veteranbarn

Hva er vanskelig når mamma/pappa er ute?

- Vanskelig å holde kontakten
- Mange ulike følelser: frykt, usikkerhet, sorg, glede og stolthet
- Vi er redde for mamma/pappa, redd for at vi ikke skal sees igjen..
- Voksne sier at vi ikke trenger å bekymre oss, men vi blir bekymret..
- Vi får mer voksenansvar hjemme, mindre tid til lek og å være barn
- Mindre hjelp til lekser
- Det blir vanskeligere jo eldre vi blir..

Barn av veteraner, Min tur ut, Forsvarets veteransenter

Familieutfordringer

Før utreise

Uvisshet, venting, bekymring for forelder som skal reise ut

Under tjeneste

Adskillelse, begrenset kontakt, savn, uro for den som er ute og bekymring for den som er hjemme

Etter hjemkomst

Stressreaksjoner, tilpasning, familiekonflikter..

Tilpasninger i skolen

Voksne kan støtte barns innlæring og følelser gjennom:

- Strategier og tilpasninger – korte beskjeder, tankekart, lydbøker
- Forutsigbarhet – gjennomgang av dagen, varsle endringer
- Pauser – avspenning og pusteteknikker
- Regulering – valg og strategier, lag avtaler og gi klare beskjeder

*Barn og unge som er bekymret eller redde trenger tilpasning, -
ikke «vent og se»*

Pauser

- Legg inn pusteteøvelser, pauser og avspenning til faste tider i timeplanen
- Avspenningsøvelser kan gjøres med hele klassen – gjerne før innlæring av nytt stoff

Dette bedrer konsentrasjonen til alle elevene

Familievernets tilbud til forsvarsfamilier:
Landsdekkende tjeneste – oppsøk kontoret som er nærmest deg
www.bufetat.no/familievern

FORSVARET

Militært innsatspersonell

Helsepersonells arbeid med veteraner

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
rvts.no

Formål med kurset:

Økt kjennskap til

- veteraner og deres situasjon
- utfordringer for veteraner og deres familier
- forbigående psykiske reaksjoner
  - mestringstiltak
- psykiske lidelser
  - behandlingstiltak

FORSVARET

Militært innsatspersonell

Fastlegens arbeid med veteraner

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
rvts.no

Hva er viktig i møte med veteraner

- Fastleger bør spørre om utenlandstjenesten – gjerne flere ganger
- Det er viktig å vise anerkjennelse og respekt for veteranenes innsats
- Bruk litt tid på å sette deg inn i tjenesten på itjenestefornorge.no
- De er trent for/vant til å mestre vanskelige og komplekse situasjoner
- Veteraner er ikke vant til å oppsøke hjelp – mannlig hjelpsøkeratferd
- Det er utfordrende for mange å ikke mestre egen situasjon

«Sett opp en ny time til en litt lengre samtale, for å høre om pasientens opplevelser fra den gangen, og nåværende problemer»

Asbjørn Ernø, fastlege Varna legesenter

FORSVARET

Militært innsatspersonell

VETERANKONTAKT

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging
rvts.no

Mine holdninger

E _____ | _____ U

E _____ | _____ U

E _____ | _____ U

E _____ | _____ U

E _____ | _____ U

E _____ | _____ U

E _____ | _____ U

E _____ | _____ U

E _____ | _____ U

- Alle veteraner har psykiske vansker
- FN soldater har større psykiske vansker enn NATO soldater
- For å hjelpe veteraner må du ha erfaring fra krigs-/katastrofeområder
- Familiene til veteraner går ofte i oppløsning
- Barn av veteraner har større risiko for å utvikle psykiske vansker
- Veteraner ruser seg mer enn andre
- Alle veteraner har opplevd krigslignende handlinger
- Det er ikke krigshandlinger, men sivile lidelser som gjør størst inntrykk
- Alle veteraner får stressreaksjoner etter opplevelsene ute

FORSVARET

Militært innsatspersonell

Kommunens veteranarbeid – beslutningstakere

Sentralt i veteranarbeid

- **Anerkjennelse** for innsatsen veteranene har gjort er viktig. Uavhengig av ulike oppfatninger om norsk deltakelse i krig og konflikt fortjener veteranen anerkjennelse og respekt for sin innsats.
- **Ivaretakelse** og proaktiv jobbing fra kommunen virker forebyggende og vil oppleves positivt. Det er viktig å sikre kompetanse om veteraner i kommunale instanser.
- **Oppfølging** skjer med bakgrunn i et definert behov, både for veteraner og deres familie og pårørende. Problematikken kan være kompleks. Det krever helhetlig oppfølging og samhandling mellom instanser.

Fagutvikling – psykososialberedskap.no

Om nettstedet

Velg tema ▾

SMART

Militært innsatspersonell

Kroppen er i høyspenn, artilleriet slår ned rundt dem. Så blir alt øredøvende stille. Etter et døgn kryper de ut av bunkersen og inn i en ny dag – hvor det unormale er det normale. Veien fra utenlandstjeneste til livet hjemme kan være krevende. Kunnskap om stressreaksjoner og strategier for å håndtere disse kan gjøre overgangen lettere.

Foto: Forsvaret

Internasjonale operasjoner

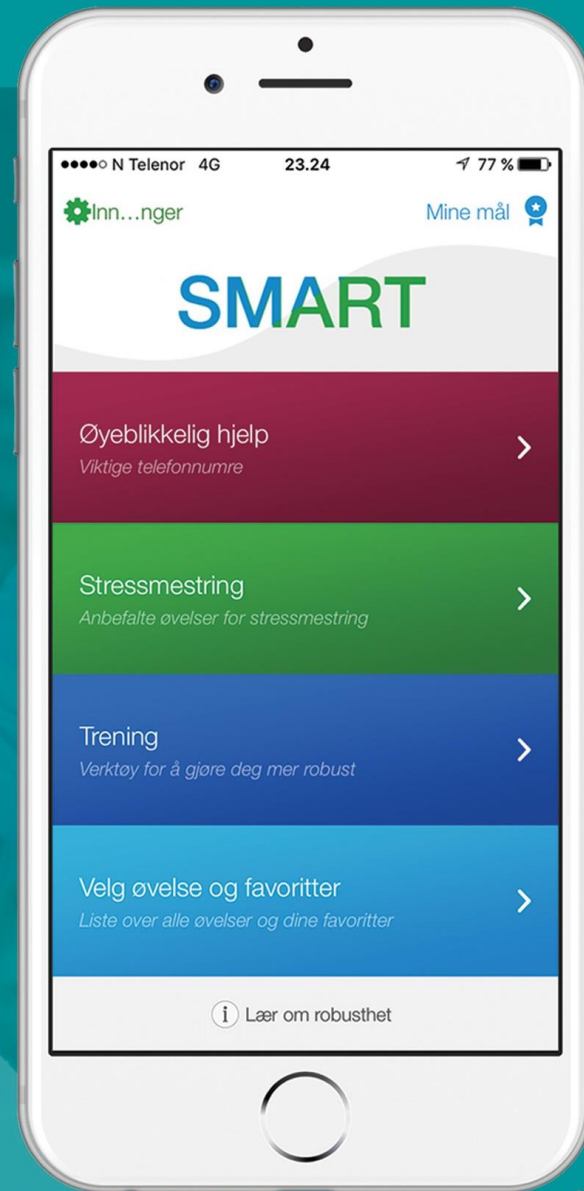
Familie og barn

Helse og livskvalitet

SMART stressmestring

Stressmestringsappen SMART gir tips, råd og øvelser som kan øke din robusthet mot stress - før, under og etter store påkjenninger

RVTS!

RVTS

Veien videre:

- Forskningen på veteranfamilier – NKVTS har laget et forskningsprosjekt og det er ønskelig med snarlig oppstart
- Samtalegrupper for veteranbarn - samarbeid mellom RVTS, Forsvaret, Bufetat/familievern og utvalgte kommuner
- 2 dagers kurs for helsepersonell om vanlige reaksjoner og symptomer hos veteraner og behandling - RVTS og Forsvaret (IMPS). Tone Bovim, prosjektleder RVTS
- E-læringskurs om veteraner i samarbeid med Horten kommune, Forsvaret og RVTS. Kurset blir tilgjengelig for alle kommuner. Svein Arthur Kallevik, prosjektleder RVTS